

групи ($n = 17$)¹. Тази групировка има предимство при разглеждане на петгодишни периоди, защото непосредствено се проследява развитието на отделните възрастови групи.

Тримерната структура S_3 , включваща възрастовите интервали 14, 15-64, 65 и повече години, е в съответствие с методологията на ООН и се нарича **основна възрастова структура** на населението. Друга използвана тримерна структура е тази на населението **под, във и над трудоспособна възраст** - ST_3 . При нея под трудоспособна възраст се включва населението до 15 навършени години; в трудоспособна възраст - за мъжете 16-59 и за жените 16-54 навършени години; а над трудоспособна възраст - за мъжете на 60 г. и повече, а за жените - на 55 г. и повече. Според новия закон за пенсиониране горната граница на населението в трудоспособна възраст е плаваща и се променя с всяка следваща година. Този факт ще внесе затруднения при по-нататъшното използване на тази възрастова структура на населението.

В статията се представя подход за разлагане на общото структурно различие на факторни влияния и се показват неговите възможности при: изследване развитието на възрастовата структура на населението; определяне насочеността на структурната динамика; отграничаване на периоди в нейното развитие и оценяване процеса на остаряване на населението в страната.

РАЗЛАГАНЕ НА ОБЩОТО СТРУКТУРНО РАЗЛИЧИЕ НА ФАКТОРНИ ВЛИЯНИЯ²

Известно е, че с понятието "статистическа структура" се характеризира вътрешният строеж на статистическа съвкупност, изразен количествено

чрез относителните дялове на частите в цялото. Отделните относителни дялове удовлетворяват условията:

$$\sum_{i=1}^n f_i = 1 \text{ и } f_i \geq 0, \text{ за } i = 1, \dots, n, \quad (1)$$

където с f_i е означен i -ят относителен дял на n -мерната структура F .

Сравняването на тримерни структури има това предимство, че дава възможност за геометрично представяне и изследване насочеността на структурната динамика. Всички тримерни структури, които удовлетворяват условия (1), са точки от равностранния ΔABC , където върховете на триъгълника се наричат **крайни** структури и имат координати $A (1,0,0)$, $B (0,1,0)$ и $C (0,0,1)$ (фиг. 1). За крайните структури е

¹ n е означен броят на отделните относителни дялове. Населението на възраст 80 и повече години е представено в последната група.

² Идеята за разлагане на общото структурно различие на факторни влияния е на Н. Янкова, а самото разлагане е извършено съвместно с Е. Христов (Христов, Янкова, 1986).